

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 37 Volume: 8 Issue: 37

Nisan 2015 April 2015

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

BİZANS'TAN RUSLARA MİRAS: HİRİSTİYANLIK
A LEGACY FROM BYZANTINE TO RUSSIANS: CHRISTIANITY

Fatma KOÇAK*

Murat ÖZKAN*

Öz

IX.-X. yüzyıllarda en önemli şehirlerden biri olan Konstantinopolis'e ticaret için gelenlerin siyasi, kültürel ve dini motifleri ülkelerine taşıdıkları bilinen bir gerçektir. Ruslar da ilk olarak bu şekilde Bizans'ı tanımaya başlamışlar ve kendi milli devletlerini kurma yolunda adım atarken, zengin toprakları ve stratejik önemi haiz coğrafi konumu dolayısıyla Bizans'a yönelmişlerdir. Düzenledikleri askeri seferler ile Konstantinopolis önlerine kadar gelmeyi başarsalar da imparatorluk ordusunun ve diplomasisinin gücü karşısında ciddi bir netice elde edememişlerdir. Ancak bu teşebbüsler Bizans'ın Ruslar ile yakından ilgilenmesi gerekliliğini doğurmuştur. Bu durum sonucunda imparatorluk siyasi gücünün bir parçası olarak dini kullanmayı planlayan patrikler ve hükümdarların faaliyetleri neticesini vermiş ve Ruslar yavaş yavaş Hıristiyanlaşmaya başlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Rus, Bizans, Kiev, Hıristiyanlık, Vladimir.

Abstract

It is a well-known fact that those who came to Constantinople, one of the most important cities in the 9th and 10th centuries, for trading carried political, cultural and religious motifs to their country. Russians, too, began to recognize Byzantine in this way and while they were advancing towards their own national state, they headed for Byzantine due to its generous soil and strategically important geographic location. Though they succeeded in coming up to the front of Constantinople by their military expeditions, they could not achieve a significant result on account of the power of imperial army and diplomacy. However, these attempts led Byzantine to deal closely with Russians. Therefore, the activities of the patriarchs and rulers intending to use religion as a part of the political power of the empire achieved result and Russians slowly began to be Christianized.

Keywords: Russian, Byzantine, Kiev, Christianity, Vladimir.

Roma İmparatorluğu, Kavimler Göçüyle başlayan karışıklığın ardından M.S. 395 tarihinde doğu ve batı olmak üzere ikiye ayrılmış, batı kısmı 476'da yıkılsa da Bizans İmparatorluğu¹ olarak anılan doğu kısmı varlığını 1453'e kadar sürdürmüştür. Roma İmparatoru I. Konstantinos 330'da eski Yunan kenti Byzantion'u imar edip, imparatorluk merkezini buraya taşımış, Konstantinopolis olarak adlandırılan yeni şehirde yeni bir yönetim oluşmaya başlamıştır. Hıristiyanlığın resmen kabulünden sonra da zaman içinde imparatorluk bu dinin hamisi konumuna gelmiştir.

Bin yıldan fazla bir süre tarih sahnesinde kalan ve dönemin siyasi, kültürel, dini hayatına damga vuran Bizans İmparatorluğu, yayıldığı coğrafi alanın da etkisiyle çeşitli milletlerle çok yönlü ilişki içerisine girmiştir. Bu şekilde Bizans tarihinde önemli yer tutan milletlerden biri de Ruslar olmuştur. Karadeniz'in kuzeyinde siyasi birlikten yoksun bir şekilde yaşayan Ruslar, devlet teşkilatına dair ilk adımları 862 yılında atmışlardır. Rurik tarafından kurulan knezlik, kendisinden sonra başa geçen knezler zamanında gittikçe gelişerek dönemin büyük güçleriyle ilişkiler kurmaya başlamıştır². Bu yüzyılda Arap-Hazar savaşlarının bitmesiyle Karadeniz'de bulunan pazarların genişlemesi ve daha aktif hale gelmesi Ruslarda bu bölgeye

* Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi, Tarih Bölümü.

* Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi, Tarih Bölümü.

¹ Doğu Roma İmparatorluğu, XVI. yüzyılda, Alman Hieronymus Wolf'un adlandırmasıyla Bizans İmparatorluğu olarak da anılmaya başlamıştır. Biz de makale boyunca literatürdeki yaygın kullanımı dolayısıyla Bizans ifadesini tercih etmiş bulunuyoruz.

² Mualla Uydu Yücel (2010). "İlk Rus Yılığ"ı 'Povesti Vremennih let'e Göre X. Yüzyılda Rus-Bizans-Türk Münasebetleri", Prof. Dr. Işın Demirkent Anısına, İstanbul: "Globus" Dünya Basınevi, s. 210.

hakim olma isteğini arttırmıştır. Bu amaçları doğrultusunda, henüz knezlik şeklinde bir yapılanmaya geçmeden önce de Rusların Karadeniz'in güney sahillerine indikleri bilinmektedir.

860 yılında Rus savaşçılar Dinyeper nehrini geçip Karadeniz'in kıyı şeritlerine saldırmışlar, Boğaz'a kadar girerek Konstantinopolis surlarını tehdit etmişlerdir. Bu esnada Araplara karşı sefere çıkmış olan Bizans imparatoru III. Mikhail hızla geri dönerek şehrin savunmasını bizzat üstlenmiş ve patrikle birlikte halkı cesaretlendirmek için kuşatılmış olan şehre girmiştir³. Saldırıya tanıklık eden Patrik Photios'a göre Rusların aniden ortaya çıkışları büyük endişeye yol açmıştır. "Uzak bir yerde yaşayan, barbar, göçebe, kibirle donatılmış, kontrol edilmesi güç, acımasız, kükremeyi andıran sesler çıkaran" Ruslar köyleri kasabaları yağmalamışlar, başkentin yerli halkına ciddi zarar vermişlerdir⁴.

Bu olaydan sonra Bizans, o zamana kadar neredeyse hiç bilmediği, temelleri yeni atılan Kiev Knezliği ile ilişki kurmaya başlamış, büyük patriğin; "imparatorluğu bu şekilde tehdit eden gelişmeleri önlemek için en etkili çarenin bu genç milletin Hıristiyanlaştırılması ve Bizans nüfuz alanı içine alınması" olduğunu ifade etmesiyle de misyonerlik faaliyetlerine girmiştir⁵. Photios'un bu görev için uygun olduğunu düşündüğü, yeteneklerine güvendiği iki isim vardır: Konstantinos ve Methodios. Subay olan babaları Leon ile birlikte Selanik'te yaşayan bu kardeşler Slav dilini şehre ticaret için gelenlerden öğrenmişlerdi. Sınır bölgelerinde ticari hareketliliğin getirisi olarak iki dil bilmek yaygın bir durum olsa da, bu kardeşler diğerlerinden çok daha üstün bir beceriye sahiptiler⁶. Ancak bu sırada krallığını Germen etkisinden kurtarmak isteyen Moravya⁷ hükümdarı Rostislav Bizans'tan misyoner gönderilmesini talep edince, etki alanını genişletme fırsatını elde eden patrik, Konstantinos ve Methodios'u bu göreve atmıştır⁸.

Misyonerler ilk iş olarak konuşulan Slav diline dair bir alfabe hazırladıktan sonra Ortodoks metinleri tercüme etmeye başlamışlardır. Yapılan bu çalışma sonucunda daha sonraları Kilise Slavcasına dönüşecek olan 'glagolitik' adlı alfabe ortaya çıkmıştır. Misyoner kardeşlerin alfabe konusundaki faaliyetleri üstte zikrettiğimiz çalışmayla sınırlı kalmamıştır. İkinci çalışmaları olan ve Rusya'da halen kullanılan Kyrilik (Kiril) alfabesi günümüze kadar gelmiştir. Konstantinos'un 869 yılında ölümünden önce manastır için ismini değiştirerek Kyrillos adını alması nedeniyle bu ikinci alfabe onun adı verilmiştir⁹. Roma Kilisesi misyonerlik faaliyetlerinin yerel halk dilinde yapılmasına karşı çıkmakta ve dini metinlerde Latince kullanılmasını zorunlu tutmaktaydı. Bizans ise misyonerlik faaliyeti yaptığı insanlara kendi dilleriyle ibadet yapma özgürlüğü vermiş ve halk nezdinde ayrıcalıklı bir konuma gelmişti¹⁰. Nitekim Konstantinos ve Methodios'un vaazlarını Slavca vermeleri, merasimlerdeki duaları ve ilahileri Slavca yapmaları bölgenin Ortodoks inancını benimsemesini hızlandırmıştır¹¹.

Konstantinos ve Methodios'un Kiev'e değil de, Moravya'ya gönderilmesi, Bizans'ın Kiev üzerindeki misyonerlik faaliyetlerinin başlamadan bittiği anlamına gelmez. Nitekim kaynakların çoğunda Konstantinopolis'ten Ruslara piskopos gönderildiği belirtilmiştir. Photios'un 867'de kaleme aldığı mektubunda Rusların artık yavaş yavaş Hıristiyan olmaya başladıklarını ve imparatorun koruması altına girerek uygunsuz davranışlarına bir son verdiklerini belirtmesi, Bizans'ın meseleye ciddi derecede eğildiğini, Rusların bir kısmının Hıristiyanlığı kabul ettiğini ve kabul etmeyenlerin ise en azından bu dini tanımaya başladıklarını gösteren önemli bir kanıttır¹². Hatta sonraki yüzyıllar boyunca Bizans-Rus ilişkilerinin başlangıcını teşkil eden 860 saldırısını yöneten komutanlar Askold ve Dir'in Patrik İgnatios'un gönderdiği bir başpiskopos tarafından vaftiz edildiği ileri sürülür¹³.

Misyonerlik faaliyetleri Bizans'ın istediği şekilde devam ederken iki devlet arasında 907 yılına kadar herhangi bir çatışma yaşanmamıştır. Bahsedilen tarihte Oleg'in Knez olması ve yanına aldığı çeşitli Fin ve Slav kabileleriyle Bizans başkentine kadar gelmesi üzerine Ruslar yağma faaliyetlerine başlamışlardır¹⁴. Sarayları ve kiliseleri yakarak, pek çok Hıristiyanı öldürmüşlerdir. Bizans, Ruslar tarafından yapılan

³ Georg Ostrogorsky (1999). *Bizans Devleti Tarihi*, çev. Prof. Dr. Fikret İşıltan, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, s. 213.

⁴ Demetrios J. Constantelos (1998). "The Conversion of Russia to Christianity in the Light of Greek Missionary Activity Among the Slavs", *The Greek Orthodox Theological Review*, Vol. 33, No. 4, s. 363-364.

⁵ Ostrogorsky (1999): s. 213.

⁶ Judith Herrin (2010). *Bizans Bir Ortaçağ İmparatorluğu'nun Şaşırtıcı Yaşamı*, çev. Uygur Kocabaşoğlu, İstanbul: İletişim Yayınları, s. 189.

⁷ IX. yüzyılda Avarların yıkılmasından sonra bölgede kurulan ilk Slav devletidir. Günümüzdeki Çek Cumhuriyeti ve Slovakya'nın bulunduğu bölgede kurulmuş olması muhtemeldir. Bkz. Timothy E. Gregory (2008). *Bizans Tarihi*, çev. Esra Ermert, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, s. 211.

⁸ M. V. Levchenko (2007). *Bizans Tarihi*, çev. Maide Selen, İstanbul: Doruk Yayıncılık, s. 160.

⁹ Herrin (2010): s. 189.

¹⁰ Gregory (2008): s. 212.

¹¹ Charles Diehl (2006). *Bizans İmparatorluğunun Tarihi*, çev. A. Göke Bozkurt, İstanbul: İlgı Yayınları, s. 76-77.

¹² Bırsel Küçüksipahioğlu (2006). "IX.-X. Yüzyıllarda Bizans-Rus İlişkileri ve Kiev Prensesi Olga'nın Hristiyanlığı Kabulüne Dair Bazı Görüşler", *Kafkas Dosyası*, İstanbul: Tarih ve Tabiat Vakfı, s. 2.

¹³ Constantelos (1988): s. 365.

¹⁴ Yücel (2008): s. 213.

tahribatın büyüklüğünün farkına varmış ve onları durduramayacağını anlayınca da Oleg ile müzakere yollarını aramıştır¹⁵. Resmi kabulü 911 ya da 912 olan antlaşma ile Bizans yalnız Ruslara büyük miktarda vergi vermeyi kabul etmekle kalmamış, aynı zamanda Rus tüccarların 6 aylık ihtiyaçları için gerekli olan malzemeleri almalarına kolaylık sağlamak zorunda kalmıştır. Karşılığında ise Ruslar Bizans'ın askeri seferlerinde yer alma sözü vermiştir¹⁶.

Burada dikkat çeken husus antlaşma sırasındaki ritüellerde görülen farklılıklardır. Bizans'ı birlikte yöneten İmparatorlar Leon ve Aleksandros antlaşmaya sadık kalacaklarına dair yemin edip haçı öpmüşler ve Rus Knezi Oleg'den de aynı davranışı beklemişlerdir. Ancak huzura gelen elçiler antlaşmayı nasıl yaptıklarını anlatmalarına rağmen Oleg, Rus inancına göre Tanrı Perun'un ve diğer tanrı Volos'un adını belirterek silahı üstüne yemin etmiştir¹⁷. Buradan hareketle Ruslarda Hıristiyanlık inancının tam oturmadığını ve devleti yönetenlerin hala Pagan olduklarını söylemek mümkündür.

941 yılına kadar bu antlaşma bozulmadan devam etmiştir. Kiev Knezliği'nin başında İgor'un bulunduğu bu tarihte Ruslar tekrar Bizans'a saldırmıştır. Boğazın Anadolu yakasını tahrip etmişler ancak Bizans'ın sırrı hala çözülemeyen 'Grek Ateşi' ile kendini savunması sonucunda İgor geri çekilmek zorunda kalmıştır¹⁸. Bu başarısızlıktan iki yıl sonra İgor; Varegler, Peçenekler, Polanlar ve Kriviçlerden oluşan kalabalık bir ordu ile tekrar Bizans üzerine yürümüştür¹⁹. Bu durum karşısında Bizans antlaşma yapmayı daha uygun bulmuştur. Esasında 911'deki ticaret antlaşmasına dayanan 944 tarihli yeni antlaşma Bizans için daha avantajlı olmuştur²⁰.

Bizans ve Kiev Knezliği arasındaki siyasi ve ticari ilişkilerin bu dönemde yoğunlaşmasına paralel olarak iki milletin birbirini daha fazla tanıma imkanı ortaya çıkmıştır. Antlaşmalar sonucu Rus askerlerinin Bizans ordularında görev yapmaları Hıristiyanlığın Ruslar arasında yaygınlaşmasına neden olmuştur²¹.

945 yılında İgor'un ölümünün ardından eşi Olga'nın iki kere Bizans'a ziyarette bulunduğu ve Hıristiyanlığı kabul ettiği bilinmektedir. Bunlardan ilkinin 946, ikincisinin ise 957 yılında olduğu konusunda genel bir kanı vardır. Ancak tam olarak hangi ziyaretinde vaftiz edildiği hala tartışma konusudur²². Dönemin Bizans imparatoru VII. Konstantinos Porphyrogenitos, *De Cerimoniis Aulae Byzantinae* adlı eserinde ilk ziyarete dair detaylı malumat vermiştir²³. Olga için imparatorluk sarayında resmi karşılama töreni yapılmış, bunun yanı sıra imparator VII. Konstantinos'un eşi tarafından kadınlar bölümünde de ayrıca ağırlanmıştır. Olga, 'zoste patrikia'²⁴ unvanıyla onurlandırılarak kendisi için düzenlenen resepsiyonda imparator ve imparatoriçenin yakınında Prens II. Romanos'un yanında oturtulmuştur. Bizans devlet protokolünde oturma düzeni büyük önem arz ettiği için bu durum Olga'ya verilen değeri göstermektedir ve şimdikiye kadar başkenti ziyarete gelen yabancılar arasında en yüksek statüye sahip olmuştur²⁵.

İlk Rus Kroniği Olga'nın Konstantinopolis'te bulunma tarihini 955 olarak vermiştir. Burada imparatorun Olga'nın güzelliğinden ve zekasından etkilendiği ve onunla beraber hüküm sürmek istediği anlatılır. Bunun üzerine Olga hala bir pagan olduğunu ancak bizzat imparator tarafından vaftiz edilmek şartıyla Hıristiyanlığı kabul edeceğini ifade etmiştir. Bu sözlerden sonra İmparator VII. Konstantinos patrikle beraber onu vaftiz etmiştir. Patrik onu kilise ve öğretiler konusunda bilgilendirmiştir. Vaftizden sonra imparator Olga'ya gelerek onunla evlenmek istediğini söylediğinde Olga bu evliliğin Hıristiyanlık inancına göre mümkün olmadığını, kendisinin vaftiz babası olduğunu belirtmiştir. Akıllıca reddedildiğini gören imparator Olga'ya pek çok hediye takdim ederek onu ülkesine göndermiştir²⁶. Olga'nın başkentte bu denli özel bir şekilde ağırlanmasına gerekçe olarak, Bizans'ın, onun aracılığıyla Ruslara Hıristiyanlığı kabul ettirebileceğini düşünmesi gösterilebilir. Bunun yanı sıra İmparatorun Olga'ya olan şahsi ilgisinin, kendisine gösterilen ayrıcalıkların bir diğer sebebi olması da mümkündür.

¹⁵ Akdes Nimet Kurat (2010). *Rusya Tarihi: Başlangıçtan 1917'ye Kadar*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, s. 22.

¹⁶ Yücel (2008): s. 213-214.

¹⁷ A. A. Vasilev (1951). "Second Russian Attack on Constantinople", *Dumbarton Oaks Papers*, Vol. 6, s. 169.

¹⁸ George Majeska (2009). "Rus' and the Byzantine Empire", *A Companion to Russian History*, Ed. Abbott Gleason, Oxford: Blackwell Publishing, s. 53.

¹⁹ Levchenko (2007): s. 189.

²⁰ Ostrogorsky (1999): s. 258.

²¹ Sevinç Aslanova (2008). "Slavların Hıristiyanlaşması ve Rus Ortodoks Kilisesinin Kuruluşu", *Bakü Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İlmî Mecmuası*, No: 10, s. 138.

²² Omeljan Pritsak (1985). "When and Where was Ol'ga Baptized?" *Harvard Ukrainian Studies*, Vol. IX, S. 1/2, s. 5-24.

²³ Küçükspahioğlu (2006): s. 6.

²⁴ İmparatorluk sarayının en yüksek bayan rütbesidir. Bkz. Andrzej Poppe (1992). "Once Again concerning the Baptism of Olga, Archontissa of Rus'", *Dumbarton Oaks Papers*, Vol. 46, Homo Byzantinus: Papers in Honor of Alexander Kazhdan, s. 273.

²⁵ Herrin (2010): s. 246.

²⁶ *The Russian Primary Chronicle, Laurentian Text* (1953). Translated and edited by Samuel Hazzard Cross and Olgerd P. Sherbowitz-Wetzor, Cambridge, Massachusetts: The Mediaeval Academy Of America, s. 82.

Helene adını alarak Hıristiyanlığı kabul eden Olga'nın bu ziyareti Bizans-Rus ilişkilerinde yeni bir dönem başlatmış ve sürdürülen misyonerlik faaliyetlerinin artarak devam etmesine önyak olmuştur. Bizans ile yaşanan bu yakınlaşmaya rağmen Olga, Alman imparatoru I. Otto'ya bir heyet yollamakta sakınca görmemiş ve misyonerler vasıtasıyla onlarla da ilişkiler tesis etmeye çalışmıştır²⁷. Olga'nın Hıristiyanlık akidelerinin farklı şekilde tezahür etmiş olduğu bu iki devletle olan ilişkileri, Ruslar arasında Hıristiyanlığa geçenlerin sayısının artmasına vesile olmuştur. Bizzat Olga bu dinin yayılması için çalışarak kiliseler yaptırmıştır. Böylece Rus Hıristiyanlar güçlü bir hamiye kavuşmuştur²⁸. Ancak tüm ısrarlarına rağmen oğlu Svyatoslav vaftiz olmayı reddetmiş ve pagan inancını sürdürmüştür²⁹.

Olga'nın ölümüyle Kiev Knezliği'nin başına Svyatoslav geçmiştir. Bu dönemde Bizans, Balkan yarımadasında Tuna Bulgarlarının şiddetli akınlarıyla uğraşmaktaydı. Kendi imkanlarıyla Bulgarları durduramayacağını anlayan İmparator II. Nikephoros Phokas, Kiev Knezi Svyatoslav'dan ücret karşılığında kendisine yardım etmesini istemiştir. Teklifi gayet makul bulan Svyatoslav ordusunu toplayarak harekete geçmiştir. Bulgar çarını birkaç kez yendikten sonra bazı yerli ailelerinin yardımıyla Kuzey Bulgaristan'ı ele geçirerek³⁰ Pereyaslav'a gelmiş ve hatta bu şehri çok beğendiği için işgal etmiştir. Başlangıçta müttefik olmalarına rağmen Svyatoslav'ın Pereyaslav şehri zapt etmesinden sonra Bizans imparatoruna yolladığı mektubunda aldığı diğer şehirler gibi onların başkentini de işgal edeceğini söylemesi üzerine imparator, yaptığı yanlışın farkına varmıştır. Çünkü Bulgarlardan daha güçlü bir rakip olan Rusları kendi eliyle sınırlarına kadar getirmiştir. Bu esnada II. Nikephoros suikaste uğramış ve Bizans tahtına I. Ioannes Çimiskes çıkmıştır. Yeni imparator, Balkanlardaki bu mesele ile ilgilenmek üzere Bardas Skleros'u göndermiştir. Skleros bir yandan düşman kuvvetlerinin ilerlemesini engellemeye çalışırken diğer yandan da Bulgar ve Rus kıyafetleri giydirilen ajanları aracılığıyla Svyatoslav'ın hareketlerini takip etmiştir³¹. Bizans'ın içinde bulunduğu durumun gittikçe tehlikeli bir mahiyet aldığını anlayacak kabiliyette bir imparator olan Çimiskes, olayı barışçıl yollarla çözmeye karar vermiştir. Ancak bunun sonuç vermediğini görünce 971 yılında Pereyaslav üzerine yürümüştür³². Bu askeri hamle Bizans'a karşı oluşan Bulgar-Rus ittifakında ayrılıklar meydana getirmiştir. Bulgarların Bizans saldırısına mukavemet edemeyip Rusları yalnız bırakması üzerine Çimiskes, Svyatoslav'ın sığındığı Silistre'ye doğru ilerleyerek şehri kuşatmıştır. Svyatoslav daha fazla dayanamayacağını anlayınca imparatora teslim olmuştur. Yapılan barış sonucunda Ruslar Bizans idaresinde bulunan ülkelere saldırmayacaklarını taahhüt etmişler ve Bizans'a karşı yapılacak herhangi bir saldırıda onların yanında olacaklarını belirtmişlerdir. Bizans ise buna karşılık olarak Rusların eski ticari imtiyazlarını yeniden tasdik etmiş ve Rus askerleri için yiyecek tedarik ederek Kiev'e dönmelerine izin vermiştir. Ancak Bizans, ajanları vasıtasıyla Peçeneklere Svyatoslav'ın az bir askerle geri döndüğü haberini ulaştırmıştır. Bunun üzerine Peçenek hanı Küre, Svyatoslav'a saldırarak onu öldürmüştür³³. Bizans dış politikasında sıkça görülen başka milletleri kendi çıkarları için kullanma durumu burada da söz konusudur. Her ne kadar sonunda anlaşmaya varılmış olsa da Svyatoslav'ın Balkanlarda Bizans'a verdiği zarar unutulmamış ve bir Türk kavmi olan Peçenekler vasıtasıyla bunun bedeli ona ödetilmiştir.

Svyatoslav zamanında Ruslar arasında Hıristiyanlaşma süreci devam etmiştir. Yukarıda bahsi geçtiği üzere knezin kendisi Hıristiyan olmayı reddetse de, bu dini tercih edenlere herhangi bir müdahalede bulunmamıştır. Hatta Bulgaristan seferine katılan askerlerinin Bizans ile temasları neticesinde Hıristiyanlığa geçtikleri görülmüştür³⁴.

Knez Svyatoslav hayattayken oğullarının her birine yönetmeleri için birer büyük şehir vermişti. Bu paylaşımına göre; Yarapolk'a Kiev, Oleg'e Drevlyanların ülkesi, Vladimir'e ise Novgorod düşmüştü. Babalarının ölümünden sonra bu kardeşler Kiev Knezliği'ni ele geçirmek için mücadeleye başlamakta gecikmemişlerdir³⁵. Yarapolk'un Oleg'i öldürmesi üzerine Vladimir Novgorod'dan kaçmış, böylece Yarapolk Vladimir'e ait bölgenin yönetimini de ele geçirerek knezliğin tek hakimi olmuştur³⁶.

Çok geçmeden Vladimir Vareg müttefikleriyle birlikte Novgorod'a dönmüştür. Burada teşkilatlandığı ordusuyla Yarapolk üzerine yürüyerek Kiev'e gelmiştir. Ancak Yarapolk Vladimir'in karşısına çıkmaya cesaret edememiş ve kendisini Kiev'e kapatmıştır. Bu esnada karşısında savaşacak kimseyi bulamayan Vladimir farklı stratejiler geliştirmiştir. Kardeşinin generali Blud'a haber yollayıp, savaşı

²⁷ Poppe (1992): s. 274-275.

²⁸ Aslanova (2008): s. 140.

²⁹ *The Russian Primary Chronicle* (1953): s. 83.

³⁰ Levchenko (2007): s. 195.

³¹ Jhon Haldon (2003). *Byzantium At War AD 600-1453*, New York: Routledge, s. 65.

³² Charles Diehl (2006): s. 87.

³³ Yücel (2008): s. 222-226.

³⁴ Aslanova (2008): s. 140.

³⁵ Kurat (2010): s. 27.

³⁶ *The Russian Primary Chronicle* (1953): s. 91.

başlatanın Yarapolk olduğunu ve mücadeleyi kazandığı takdirde onu babası gibi sayıp seveceğini söyleyerek iş birliği teklif etmiştir. Bunun üzerine Blud, Vladimir'in isteklerini kabul etmiş ve onun lehine çalışmalara başlamıştır³⁷.

Blud, bir yandan onu nasıl alt edeceğini düşünürken diğer yandan sürekli irtibat halinde olduğu Vladimir'in şehre giriş planlarını yapmıştır. Ancak Yarapolk'u ortadan kaldırmanın o kadar kolay olmadığını bildiğinden kurnazca hilelere başvurmuştur. Kneze Kiev halkının, Vladimir'le haberleştiğini ve kendisine karşı bir ihanet hazırlığı içerisinde olduğunu söyleyerek şehri terk etmesi için telkinde bulunmuştur. Duyduklarına inanan Yarapolk, Rodyna şehrine kaçmıştır. Bunun üzerine Vladimir Kiev'i ele geçirmiş ve çok geçmeden de Rodyna'yı kuşatmıştır. Blud bu esnada tekrar devreye girerek Yarapolk'a kardeşinin çok güçlü olduğunu ve onunla barış yapmaktan başka çaresi olmadığını söylemiştir. Zor durumda kalan Yarapolk anlaşmaya ikna olmuş ve tüm şartları kabul edeceğini belirtmek için Vladimir'le görüşmeye karar vermiştir. Ancak buluşma yerine gelir gelmez Vareg askerleri tarafından öldürülmüştür. Böylece Kiev Knezliği'nin başına geçen Vladimir bölgenin tek hakimi olmuştur³⁸.

Ülke içinde konumunu güçlendiren Vladimir dış siyasette Bizans ile daha iyi ilişkiler kurmaya özen göstermiştir. Kiev'de bu yaşananlara paralel olarak Bizans tahtında da değişiklik olmuştur. I. Ioannes Çimiskes ölünce yerine Makedonya Hanedanı'nın son temsilcileri II. Basileios ve VIII. Konstantinos geçmiştir. Devlet idaresi ile daha ziyade II. Basileios ilgilenmiştir³⁹. Kendisine yönetimde parakoimomenos Basileios yardımcı olmuştur. 976 yılına gelindiğinde imparator olma amacıyla harekete geçen kumandan Bardas Skleros'un ayaklanması, bir başka kumandan Bardas Phokas'tan alınan yardım ile bastırılmıştır⁴⁰. Bizans'ın iç savaş ile ilgilenmek zorunda kaldığı zaman zarfında güçlenen Bulgarlar Samuel önderliğinde yeniden yapılanarak Bizans topraklarına saldırmaya başlamışlardır. Nihayetinde 985/86'da karşı karşıya gelen Samuel ile II. Basileios mücadelesinden Samuel galip çıkmıştır. Bu yenilgi Bizans'ta yeni bir karışıklığa neden olmuştur. Araplar tarafından desteklenen Bardas Skleros 987'de tekrar tahtı ele geçirmek gayesiyle ayaklanmış ve karşısında yine Bardas Phokas'ı bulmuştur. Ancak bu kez o da ordu komutanları ve büyük arazi sahiplerinin desteğini alarak kendisini imparator ilan etmiş bir rakiptir. Kuvvetleriyle Konstantinopolis üzerine yürümeyi planlayan Phokas, arkasında Skleros gibi güçlü birini bırakmak istemediği için imparatorluk topraklarını aralarında bölüşmek suretiyle ittifak kurma yolunu seçmiştir. Fakat Phokas bir şekilde Skleros'u saf dışı bırakarak tek başına imparatorluk iddiasını sürdürmüştür. Oldukça zor durumda kalan II. Basileios, istediği boyutta yardım alabileceği tek kişi olan Vladimir'e haber göndermiştir. Bu çağrıya olumlu cevap veren Vladimir, karşılık olarak imparatorun kız kardeşi Anna Porphygorenniti ile evlenmek istemiştir. Bizans mecbur kaldığı için bu durumu kabul edince Vladimir, imparatora 6000 kişilik bir Vareg-Rus ordusu göndermiştir. Bu askerler bizzat imparatorun kumandası altında savaşarak 988 yılında isyanı bastırmada başarılı olmuştur⁴¹.

Tüm tehlike ortadan kalkıp sıra Vladimir'in isteğini karşılamaya gelince imparator sözünde durmamıştır. Çünkü Bizans tarihi boyunca 'mor odada doğan'⁴² hiçbir prenses yabancı biriyle evlendirilmemiştir. Elbette evlilik bağıyla farklı milletlerle ittifak kurulmuştur. Örneğin, Ruslar ve Fatımiler tarafından baskı altında bulunduğu için Alman İmparatoru Otto'nun desteğine ihtiyacı olan Bizans, Ioannes Çimiskes'in yeğeni Teophano Skleraina'yı I. Otto'nun oğluyla evlendirmekte bir sakınca görmemiştir⁴³. Ancak meşru hanedan üyesi bir prensesin yabancı birine verilmesi söz konusu bile olmamıştır. Bu Bizans geleneklerine tamamen aykırı bir durumdur. Bizans İmparatoru VII. Konstantinos'un oğluna ithafen yazdığı *De Administrando Imperio* isimli eserde yabancılarla evlilik konusuna açıklık getirilmiştir. "Herhangi bir kavim Roma İmparatorluğu ile evlilik birliği kurmak isterse bu korkunç isteği reddetmelisin. Roma düzeninden farklı ve yabancı olan bir milletle özellikle kafir ve vaftiz edilmemiş olanlarla hiçbir Roma imparatoru evlilik yoluyla ittifak kurmayacaktır. Bu kurala aykırı davranan hem Tanrı'nın hem de büyük ve kutsal imparator Konstantinos'un emirlerinin ihlalcisi olarak aforoz edilecektir."⁴⁴

Prenselerin kendisine gönderilmesini bekleyen Vladimir, Bizans'ın isteksizliğini görünce Kırım'da imparatorluğun en önemli liman kenti olan Khersones'i muhasara etmiş ve su kaynaklarını kesmek suretiyle

³⁷ *The Russian Primary Chronicle* (1953): s. 92.

³⁸ *The Russian Primary Chronicle* (1953): s. 92-93.

³⁹ Auguste Bailly (2006). *Bizans İmparatorluğu Tarihi*, çev. Haluk Şaman, İstanbul: Nokta Kitap, s. 180.

⁴⁰ Gregory (2008): s. 238.

⁴¹ John Julius Norwich (2013). *Bizans Yükseliş Dönemi (MS 803-1081)*, İstanbul: Kabalıcı Yayınevi, s. 189-194.

⁴² Mor Odada Doğan: Porphyrogennitos/Porphygorenniti. Bizans'ta, Büyük Saray'ın Porphyra adı verilen odasında doğan ve yasal olarak imparatorluk hakkına sahip kişiler için kullanılan bir unvandır.

⁴³ Jonathan Shepard (2003). "Marriages Towards the Millennium", *Byzantium in the Year 1000*, Ed. Paul Magdolino, Leiden-Boston: Brill, s. 15.

⁴⁴ *De Administrando Imperio by Constantine Porphyrogenitus* (1949). edited by Gy. Moravcsik and translated by R. J. H. Jenkins, Budapest: Razmany Peter Tudományegyetemi Görög Filologiai Intezet, s. 71-73.

ele geçirmiştir⁴⁵. İmparatora mesaj gönderip aynı durumun Konstantinopolis'in başına da gelebileceğini söyleyerek tehdit etmiştir. Bunun üzerine II. Basileios durumun vahametinin farkına varmış ve Vladimir'in Hıristiyanlığı kabul etmek şartıyla Anna ile evlenebileceğini ifade etmiştir⁴⁶. Avrupa'da kazanacağı prestij düşünüldüğünde Hıristiyan olmak Vladimir için çok küçük bir bedeldi⁴⁷. Zaten knezliğini güçlendirmek için büyük bir yeniliğe ihtiyacı vardı ve eski pagan inancı bunu karşılamıyordu. Ayrıca Ruslar güçlü Avrupa ve doğu devletleriyle eşit statüde değildi. Tarihsel gelişiminin yanı sıra Vladimir'in bu tarz siyasi emelleri de Hıristiyanlığı kabul etmesine sebebiyet vermiştir⁴⁸. Kaldı ki Hıristiyanlık Vladimir'in çok uzak olduğu bir din değildi. Daha önce çeşitli dinleri temsil eden elçilerle görüşmüş, kendisi de bu dinleri daha detaylı araştırmaları için adamlarını görevlendirmiştir. *İlk Rus Kroniği*'nde bu süreç şöyle anlatılmaktadır:

Müslüman Bulgarlar Vladimir'e geldiklerinde onun zekası ve yeteneklerini övmüşler böyle bir şahsiyetin bir dininin olmamasına şaşırıldıklarını belirterek onu İslam dinine davet etmişlerdir. Bulgarlar "Biz Tanrı'ya inanırız, Muhammed'in sünnetine uyarız, domuz eti yemeyiz, şarap içmeyiz ve ölümden sonra tüm arzularımızın gerçekleşeceğine inanırız." diye belirtmişlerdir. Vladimir onlardan dinlerinin detaylarını dinlemiş ve duyduklarından bazıları hoşuna gitse de domuz etinin yenmemesi ve şarap içilmemesi konularını kabul edilemez bulmuştur.

Daha sonra Papa tarafından gönderildiklerini söyleyen elçiler gelmiştir. "Ülken bizim ülkemiz gibi ama inancın bizim inancımız gibi değil. Bizim inancımız ışıktır. Cenneti, dünyayı, yıldızları, ayı ve her şeyi yaratan Tanrı'ya ibadet ederiz. Sizin Tanrılarınız ise sadece tahtadır." demişlerdir. Bu dinin detaylarını da sorgulayan Vladimir onları da geri çevirmiştir.

Hazar Musevileri bu misyonerlik faaliyetlerini duyunca onlar da kendi görevlilerini Vladimir'e göndermiştir. Misyonerler, "Hıristiyanlar bizim çarımıza gerdiğimiz kişiye iman ediyorlar. Fakat biz İbrahim, İshak ve Yakub'un Tanrısına ibadet ediyoruz." demişlerdir. Bunun üzerine Vladimir onlara dinleri hakkında sorular sormuştur. Konu yurtlarına gelince asıl yurtlarının Kudüs olduğunu ancak Tanrı'nın onlara kızdığı için Kudüs'ün Hıristiyanların eline geçtiğini söylemişlerdir. O zaman Vladimir "Sizler Tanrı tarafından cezalandırılmış kişiler olarak doğruyu nasıl bilecek ve bir başkasına anlatabileceksiniz? Eğer Tanrı sizi ve inancınızı sevseydi, başka topraklara sürülmüş olmazdınız. Bizim de bu kaderi kabul etmemizi mi bekliyorsunuz?" diyerek onları da reddetmiştir.

Bunların ardından Yunanlar Vladimir'e bir alim göndermiştir. Bu kişi diğer tüm dinleri kötileyen açıklamalar yapmıştır. Anlattıklarıyla Vladimir'in ilgisini çekmiş ve aralarında uzun süreli bir sohbet gelişmiştir. Knez, bütün inançları detaylıca incelemek ve ona göre karar vermek için bir süre daha beklemek istediğini söylediği alime pek çok hediye takdim ederek onu saygın bir şekilde uğurlamıştır.

987'de Vladimir boyarlarını ve şehrin ileri gelenlerini toplayıp, onlara din konusundaki fikirlerini sormuştur. Tavsiyeleri üzerine en iyi adamlarından bir heyet oluşturup tüm dinlerin ritüellerini araştırmaları için, onları sırasıyla Bulgarlara, Almanlara ve Yunanlara göndermiştir. Temsilciler ilk görev yerlerine gittiklerinde Bulgarların hoşlarına gitmeyen hareketlerini ve ibadetlerini görüp, ardından Almanya'ya geçmişlerdir. Onların törenlerini de izledikten sonra Yunanların başkentine gelerek imparator ile görüşmüşlerdir. Daha sonra patrik tarafından kendileri için Aya Sofya Kilisesi'nde görkemli bir tören düzenlenmiştir. Yakılan tütsüler, söylenen ilahiler ve kilisenin güzelliği Ruslarda hayranlık uyandırmıştır. İmparatorlar Basileios ve Konstantinos temsilcileri huzurlarına davet etmiş ve değerli hediyelerle ülkelerine göndermişlerdir.

Vladimir'in heyeti Kiev'e döndüğünde Prens, boyarlarını ve şehrin ileri gelenlerini toplayarak gelen kişilerin raporlarını dinlemiştir. Bulgarlar ve Almanlar hakkında olumsuz intiba edindiklerini anlatan heyet, Yunanları ise övmüştür. Aya Sofya'daki tören sırasında hissettiklerini "Cennette mi yoksa dünyada mıydık bilemedik. Yeryüzünde böyle bir ihtişam ve güzellik yoktur. Nasıl tarif edeceğimizi bilemiyoruz. Tek bildiğimiz Tanrı oradaki insanlar arasında yaşıyor. Törenleri diğer milletlerinkinden daha güzeldir. Bu güzelliği unutamayız." şeklinde ifade etmişlerdir. Nihayetinde boyarlar Vladimir'in büyükannesi Olga'nın da Hıristiyan olduğunu hesaba katarak, bu dini benimsemenin uygun olduğunu bildirmişlerdir⁴⁹.

Vladimir bu sebeplerden ötürü vaftiz olacağını belirtince Bizans için artık prensesi göndermekten başka yol kalmamıştı. Ancak Anna bu konuda son derece isteksizdi ki haksız da sayılmazdı. Çünkü Vladimir öz kardeşini öldüren, dört eşi ve sekiz yüz cariyesi olan biriydi⁵⁰. Üstelik Anna daha önce Otto'nun ve Hugh Capet'in evlilik teklifini dahi reddetmişti⁵¹. "Esarete gönderiliyorum. Evimde ölmek benim için daha iyiydi." diye hayıflanmış prensesi, II. Basileios ve VIII. Konstantinos, bu evlilik sayesinde son derece kutsal bir görevi yerine getirmiş olacağını söyleyerek ikna etmişlerdir. Zira bu vesileyle Ruslar Hıristiyanlığı kabul edecek ve Bizans topraklarına saldırmayacaklardı⁵².

⁴⁵ Janet Martin (2008). *Medieval Russia, 980-1584*, Cambridge Medieval Textbooks, s. 7.

⁴⁶ Kurat (2010): s. 30.

⁴⁷ Majeska (2009): s. 56.

⁴⁸ Boris V. Rauschenbach (1988). "The Baptism of Kiev, A Thousand Years Ago the Birth of a Christian Nation", *The Courier*, s. 5.

⁴⁹ *The Russian Primary Chronicle* (1953): s. 92-111.

⁵⁰ Norwich (2013): s. 195.

⁵¹ Shepard, (2003): s. 15.

⁵² *The Russian Primary Chronicle* (1953): s. 112.

Anna maiyetiyle birlikte Khersones'e ulaştıktan kısa bir süre sonra, 989 yılında Vladimir vaftiz edilmiştir. Yerel piskoposların gerçekleştirdiği bu tören Rus tarihi açısından son derece önemlidir. Artık Hıristiyan olan Vladimir ve Anna evlenmişlerdir. Khersones veno (düğün hediyesi) olarak II. Basileios'a geri verilmiştir. Kuruluşunun üzerinden yüz yıldan biraz fazla süre geçmiş bir Kiev Knezliğinin, ortaçağın en köklü imparatorluğu olan Bizans ile akrabalık kurması büyük bir başarıdır.

Çift Kiev'e gittiğinde Vladimir ilk iş olarak eşlerinden ve cariyelerinden kurtulup değişmeye başladığını göstermiştir. Knez, putların herkesin gözü önünde aşağılanmasını emretmiş ve onları yok ettirmiştir⁵³. Bundan sonra halkın kitleler halinde Hıristiyanlaştırılma çalışmalarına başlanmıştır. Bizans'ın gönderdiği metropolit, piskopos, papaz ve keşişlerin etkisi altında mimarlar tarafından Bizans modeline göre kiliseler ve manastırlar kurulmuştur⁵⁴. Yeni Rus Kilisesi Konstantinopolis Patrikliğine doğrudan bağlanmıştır. XI. yüzyıla gelindiğinde artık Kiev Knezliği tam bir Hıristiyan ülkesi olmuştur. Böylece yeni bir dönem başlamış, Rus kültürüne de damgasını vuran bu yeni din ile Rusya, devlet olma yolunda hızla ilerlemiştir⁵⁵. Vladimir, eskiden pagan putlarının bulunduğu yerlere yeni kiliseler inşa edilmesini emretmiştir. Tanrı'nın Annesi'ne adanmış kilise⁵⁶ Kiev'de o zamana dek yapılmış binaların en büyüğü olmuştur⁵⁷. En iyi ailelerin çocukları alınıp dini öğrenmeleri için eğitilmiştir. Bununla Hıristiyanlığı yeni kabul etmiş Ruslar, yerli bir ruhban sınıfı oluşturmayı amaçlamıştır⁵⁸. Kiev'den sonra Knezliğe bağlı diğer şehirler de Hıristiyanlığı kabul etmeye başlamıştır.

Bu önemli gelişme Vladimir'in, Rus tarihinin en büyük simalarından biri olarak tanınmasına neden olmuştur. Ortodoks kilisesi tarafından azizler arasına alınmış ve sonrasında oluşturulan efsanelerde, destanlarda Vladimir 'Kırmızı Güneş' veya 'Parlak Vladimir' ismiyle, iyi bir hükümdar olarak gösterilmiştir⁵⁹.

Rusların Hıristiyanlığı kabulü ile hem Kiev hem de Rusların hakimiyetindeki diğer bölgeler, Konstantinopolis patrikliğinin kılavuzluğunda Ortodoks kilisesine resmi olarak bağlanmıştır⁶⁰. Bu aynı zamanda XV. yüzyılın ilk yarısına kadar Rus hükümdarların dini bağlamda Bizans imparatorlarının üstünlüğüne saygı gösterdikleri anlamına gelmektedir. Kiev metropolitinin atanma şekli de bunun bir nevi kanıtıdır. Bu metropolitler Konstantinopolis patriği tarafından seçilip imparator tarafından atanmışlardır. Bu atamalarda Yunan kökenli olan din adamlarının tercih edilmesi Rus Knezlerinin Bizans'ın dini liderliğini kabul etmelerine neden olmuş, Bulgar ya da Sırp yöneticileri gibi kendilerini imparator ile bir tutma şeklinde bir siyaset izlemelerine engel teşkil etmiştir. Ancak bu durum, hiçbir zaman Rusların vassal konumunda olduğunu göstermez⁶¹.

Bizans İmparatorluğu en başından beri istediğine ulaşmış, Rusları nüfuz alanı içerisine almayı başarmıştır. Kiliselerin bağlılığı beraberinde kültürel bir atılımı da getirmiştir. Bizans'tan gelen din adamlarının ürettiği metinler, öncesinde gelişmiş bir kültürleri olmayan Rusların edebiyatlarının nüvesini oluşturmuştur. Yukarıda bahsettiğimiz üzere, Konstantinos ve Methodios kardeşler tarafından Slavlar için oluşturulan alfabe, artık Hıristiyan olan Ruslar tarafından da kullanılmaya başlanmıştır⁶². Ortodoks kilise kanunlarını, imparatorluk yasalarını ve hukuk kitaplarını benimsemişlerdir⁶³. Böylece Ruslar bir kültürün oluşumu için gerekli olan temel unsurları Hıristiyanlık vasıtasıyla Bizans'tan almıştır.

Yeni dinin etkisi Rus sanatında da belirgin bir şekilde hissedilmiştir. 700 yıl boyunca önemli rol oynayacak olan ikonaların yapımına başlanmıştır. İlk Rus ikona ressamı bu sanatı Bizanslılardan öğrenmiştir. Belirli kurallar içerisinde çalışan yerel sanatçılar kısa süre sonra kendi stillerini geliştirmişler böylece ikona ressamlığı Rusya'nın milli sanatı şekline bürünmüştür⁶⁴.

Bütün bunların yanı sıra siyasi bir etkileşimden bahsetmek yerinde olacaktır. Rus knezler, Bizans'ta olduğu gibi devlet ve kilisenin birbirine bağlı olmasının yöneticiye getirdiği siyasi gücün farkındaydı⁶⁵. Çünkü Bizans'ın üretmiş olduğu metinlerden, belgelerden Bizans siyasi düşüncesi de öğrenilmiştir.

⁵³ *The Russian Primary Chronicle* (1953): s. 116.

⁵⁴ Dimitri Obolensky (1957). "Byzantium, Kiev and Moscow: A Study in Ecclesiastical Relations", *Dumbarton Oaks Papers*, Vol. 11. s. 24.

⁵⁵ Kurat (2010): s. 30.

⁵⁶ Bu kilise Öştir Kilisesi olarak bilinir. Çünkü Vladimir malının 1/10'unu düzenli olarak buraya bağışlıyordu. Bkz. Muriel Heppell (1987). "The Baptism of the Rus'", *Religion in Communist Lands*, Vol. 15, Issue 3, s. 253.

⁵⁷ Herrin (2010): s. 296.

⁵⁸ *The Russian Primary Chronicle* (1953): s. 117.

⁵⁹ Kurat (2010): s. 35.

⁶⁰ J. M. Hussey (1986). *The Orthodox Church in The Byzantine Empire*, New York: Oxford University Press, s. 119.

⁶¹ Francis Dvornik (1956). "Byzantine Political Ideas in Kievan Russia", *Dumbarton Oaks Papers*, Vol. 9. s. 95-96.

⁶² Kurat (2010): s. 32.

⁶³ Dvornik (1956): s. 94.

⁶⁴ Michael Kort (2008). *A Brief History of Russia*, New York: Facts On File, s. 8.

⁶⁵ Hussey (1986): s. 119.

İmparatorların hâkimiyetini kuvvetlendiren esaslar bizzat kilise tarafından kabul edilmişti. Kilise ve hakimler arasındaki ilişki, yöneticinin hakları ve görevleri Ruslar tarafından da benimsenmiştir⁶⁶. Böylece Hıristiyan olarak Rus yöneticiler de mevcut konumlarını sağlamışlardır. Ayrıca ortak din çatısı altında, dağınık haldeki Slav boyları daha hızlı birleşmeye başlamış ve bu da güçlü bir Rus Devleti'nin oluşmasında önemli bir rol oynamıştır⁶⁷.

Sonuç

Bir milletin din değiştirmesi elbette bir anda ve kolaylıkla gerçekleşebilecek bir olgu değildir. Makalemiz boyunca Rusların Hıristiyanlık ile tanışmaları, aşamalı olarak bu dini benimsemeleri ve nihayetinde resmi din olarak kabul etmeleri ele alınmıştır. Eskiden pagan olan bu milletin, Hıristiyanlığı kabul etmesinin gerek dini gerek siyasi nedenleri ortaya konarak, bu yeni dinin Rusların hayatlarına nasıl bir katkıda bulunduğu açıklanmaya çalışılmıştır.

Ticaret vasıtasıyla başlayan Rus-Bizans ilişkileri, Rusların Konstantinopolis'e düzenledikleri seferlerle devam etmiştir. Seferler sonucundaki antlaşmalarda belirtilen hususlara bağlı olarak Ruslara verilen haklarla etkileşim artmış, Bizans ordusunda yer alan Rus askerler, Hıristiyanlığın kendi milletleri arasında tanınmasında etkin rol oynamışlardır. Bunların oluşturduğu zemin üzerine inşa edilen misyonerlik faaliyetleri ile coğrafi olarak uzak bir milletin din vasıtasıyla Bizans nüfuz alanına girdiği görülmektedir. Rus knezi İgor'un eşi Olga'nın Konstantinopolis'i ziyaretinde vaftiz olmasının ardından ilişkiler farklı bir boyut almış ve Vladimir'in, imparatorun kardeşi Anna ile evlenme şartına karşılık olarak Hıristiyanlığı resmen kabul etmesiyle Ruslar Ortodoks Kilisesi'ne bağlanmışlardır. Bu vesileyle yalnızca dini hayatta değil, sanat, edebiyat, mimari ve hatta yönetimde dahi Bizans modeli benimsenmiştir. Din o denli bağlayıcı bir unsur olmuştur ki XV. yüzyılın ortalarında Bizans yıkılırken Rusya'nın kendisini III. Roma olarak adedmesine vesile olan gelişmeleri beraberinde getirmiştir.

KAYNAKÇA

- ASLANOVA, Sevinç (2008). "Slavların Hıristiyanlaşması ve Rus Ortodoks Kilisesinin Kuruluşu", *Bakü Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İlmî Mecmuası*, No: 10, s. 132-147.
- BAILLY, Auguste (2006). *Bizans İmparatorluğu Tarihi*, çev. Haluk Şaman, İstanbul: Nokta Kitap.
- CONSTANTELOS, Demetrios J. (1988). "The Conversion of Russia to Christianity in the Light of Greek Missionary Activity Among the Slavs", *The Greek Orthodox Theological Review*, Vol. 33, No. 4, ss. 363-385.
- De Administrando Imperio by Constantine Porphyrogenitus* (1949). edited by Gy. Moravcsik and translated by R. J. H. Jenkins, Budapest: Razmany Peter Tudományegyetemi Görög Filologiai Intezet.
- DIEHL, Charles (2006). *Bizans İmparatorluğunun Tarihi*, çev. A. Göke Bozkurt, İstanbul: İlgı Yayınları.
- DVORNIK, Francis (1956). "Byzantine Political Ideas in Kievan Russia", *Dumbarton Oaks Papers*, Vol. 9. ss. 73-121.
- GREGORY, Timothy E. (2008). *Bizans Tarihi*, çev. Esra Ermert, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- HALDON, Jhon (2003). *Byzantium At War AD 600-1453*, New York: Routledge.
- HEPPELL, Muriel (1987). "The Baptism of the Rus'", *Religion in Communist Lands*, Vol. 15, Issue 3, ss. 244-256.
- HERRIN, Judith (2010). *Bizans Bir Ortaçağ İmparatorluğu'nun Şaşırtıcı Yaşamı*, çev. Uygur Kocabaşoğlu, İstanbul: İletişim Yayınları.
- HUSSEY, J. M. (1986). *The Orthodox Church in The Byzantine Empire*, New York: Oxford University Press.
- KORT, Michael (2008). *A Brief History of Russia*, New York: Facts On File.
- KURAT, Akdes Nimet (2010). *Rusya Tarihi: Başlangıçtan 1917'ye Kadar*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- KÜÇÜKSİPAHIOĞLU, Birsal (2006). "IX-X. Yüzyıllarda Bizans-Rus İlişkileri ve Kiev Prensesi Olga'nın Hristiyanlığı Kabulüne Dair Bazı Görüşler", *Kafkas Dosyası*, İstanbul: Tarih ve Tabiat Vakfı, ss. 1-10.
- LEVTCHENKO, M. V. (2007). *Bizans Tarihi*, çev. Maide Selen, İstanbul: Doruk Yayıncılık.
- MAJESKA, George (2009). "Rus' and the Byzantine Empire", *A Companion to Russian History*, Ed. Abbott Gleason, Oxford: Blackwell Publishing, ss. 51-65.
- MARTIN, Janet (2008). *Medieval Russia, 980-1584*, Cambridge Medieval Textbooks.
- NORWICH, John Julius (2013). *Bizans Yükseliş Dönemi (MS 803-1081)*, İstanbul: Kabalıcı Yayımevi.
- OBOLENSKY, Dimitri (1957). "Byzantium, Kiev and Moscow: A Study in Ecclesiastical Relations", *Dumbarton Oaks Papers*, Vol. 11. ss. 21-73.
- OSTROGORSKY, Georg (1999). *Bizans Devleti Tarihi*, çev. Prof. Dr. Fikret İşıltan, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- POPPE, Andrzej (1992). "Once Again concerning the Baptism of Olga, Archontissa of Rus'", *Dumbarton Oaks Papers*, Vol. 46, Homo Byzantinus: Papers in Honor of Alexander Kazhdan, ss. 271-277.
- PRITSAK, Omeljan (1985). "When and Where was Ol'ga Baptized?" *Harvard Ukrainian Studies*, Vol. IX, S. 1/2, ss. 5-24.
- RAUSCHENBACH, Boris V. (1988). "The Baptism of Kiev, A Thousand Years Ago the Birth of a Christian Nation", *The Courier*, ss. 4-8.
- SHEPARD, Jonathan (2003). "Marriages Towards the Millennium", *Byzantium in the Year 1000*, Ed. Paul Magdolino, Leiden-Boston: Brill, ss. 1-34.
- The Russian Primary Chronicle, Laurentian Text* (1953). Translated and edited by Samuel Hazzard Cross and Olgerd P. Sherbowitz-Wetor, Cambridge, Massachusetts: The Mediaeval Academy Of America.
- VASILIEV, A. A. (1951). "Second Russian Attack on Constantinople", *Dumbarton Oaks Papers*, Vol. 6, ss. 165-225.
- YÜCEL, Mualla Uydu (2010). "İlk Rus Yılığ 'Povesti Vremennih let'e Göre X. Yüzyılda Rus-Bizans-Türk Münasebetleri", *Prof. Dr. İşın Demirkent Anısına*, İstanbul: "Globus" Dünya Basımevi, ss. 209-229.

⁶⁶ Dvornik (1956): s. 94.

⁶⁷ Kurat (2010): s. 31.